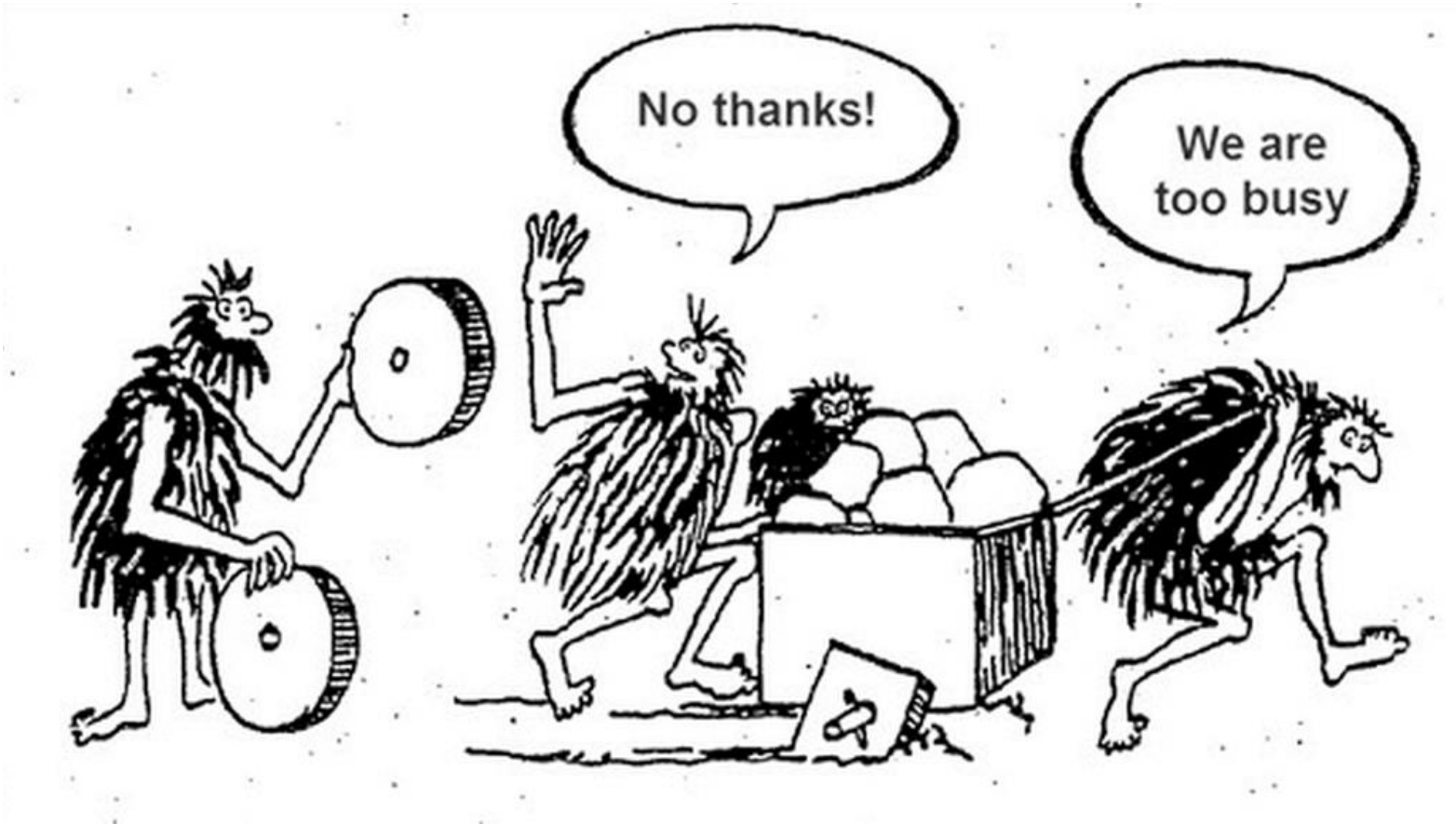

Fagfornyelse eller forstyrrelse? Praksiseksempel fra Bodø kommune

Bodø kommune

- Fylkeshovedstad i Nordland fylke
- 54000 borgere
- Politikere som satser på skolen
  - Innhold og antall stillinger
  - Skolebygg
- Kommune i utvikling
  - «Ny by – ny flyplass»
  - Smart Bodø
  - Europeisk kulturhovedstad – 2024

Hvem er vi?

Tore Tverbakk

- undervisningssjef Bodø kommune
- 10 rådgivere fordelt på drift og utvikling

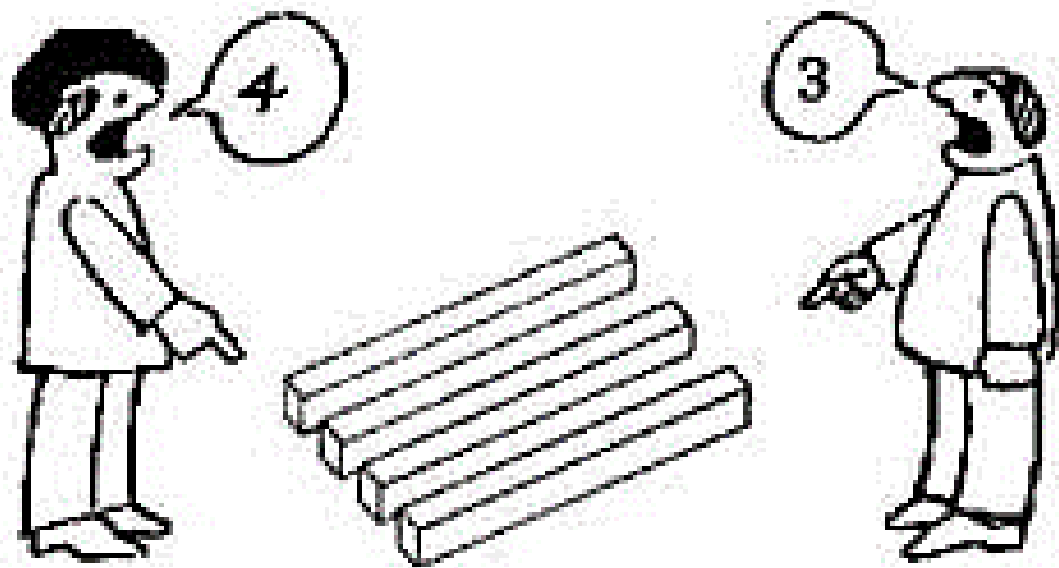
Heidi Einarson

- skolefaglig rådgiver
- en av rådgiverne (utvikling)

22 grunnskoler

- Største: ca. 800 elever
- Minste: 22 elever fordelt på 2 øyer
- 1-10 skoler, barneskoler og ungdomsskoler

Lytteoppgave:

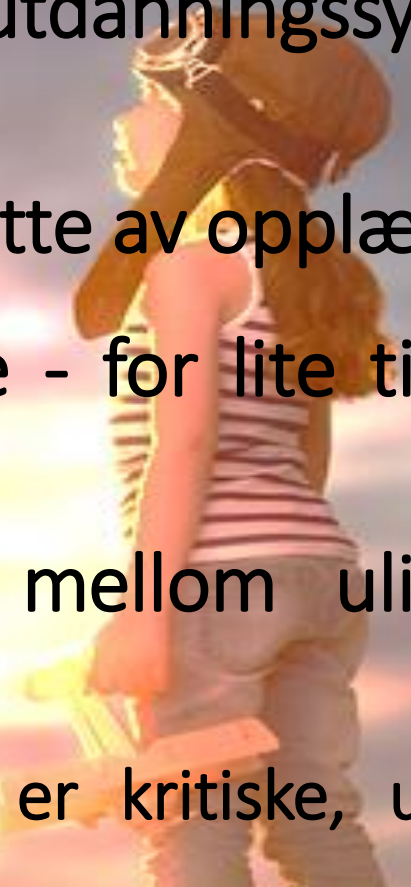
- 1) Hva la du spesielt merke til i praksiseksemplet?
- 2) Hva blir ditt neste steg i arbeidet med fagfornyelsen i egen skole/kommune?

Noter ned noen stikkord for deg selv.

Hvorfor fornyelse av læreplanene?

- Samfunnet endres – og da må også utdanningssystemet følge med
  - Mange elever har et for svakt faglig utbytte av opplæringen
  - Læreplanene for fag er for omfattende - for lite tid til å jobbe med dybdelæring
  - Det er ikke god nok sammenheng mellom ulike deler av læreplanverket
  - Vi trenger barn og unge som reflekterer, er kritiske, utforskende og kreative.
-

En mer «relevant» skole

Hvem og hva bestemmer hva som er relevant for elevene?

Overordnet del – verdigrunnlaget - skolens «grunnmur»

- Vedtatt 1. september 2017. Trer i kraft høsten 2020 sammen med de fornyede læreplanene i fag
- Innledes med formålsparagrafen, består av tre deler (kapitler):

1

Verdigrunnlaget

Hvilke verdier skal opplæringen bygge på?

1. Menneskeverdet
2. Identitet og kulturelt mangfold
3. Kritisk tenkning og etisk bevissthet
4. Skaperglede, engasjement og utforskertrang
5. Respekt for naturen og miljøbevissthet
6. Demokrati og medvirkning

2

Prinsipper for læring, utvikling og danning

Hva innebærer verdiene i skolens kontekst?

1. Sosial læring og utvikling
2. Kompetanse i fagene
3. Grunnleggende ferdigheter
4. Å lære å lære
5. Tverrfaglige temaer
  1. Folkehelse og livsmestring
  2. Demokrati og medborgerskap
  3. Bærekraftig utvikling

3

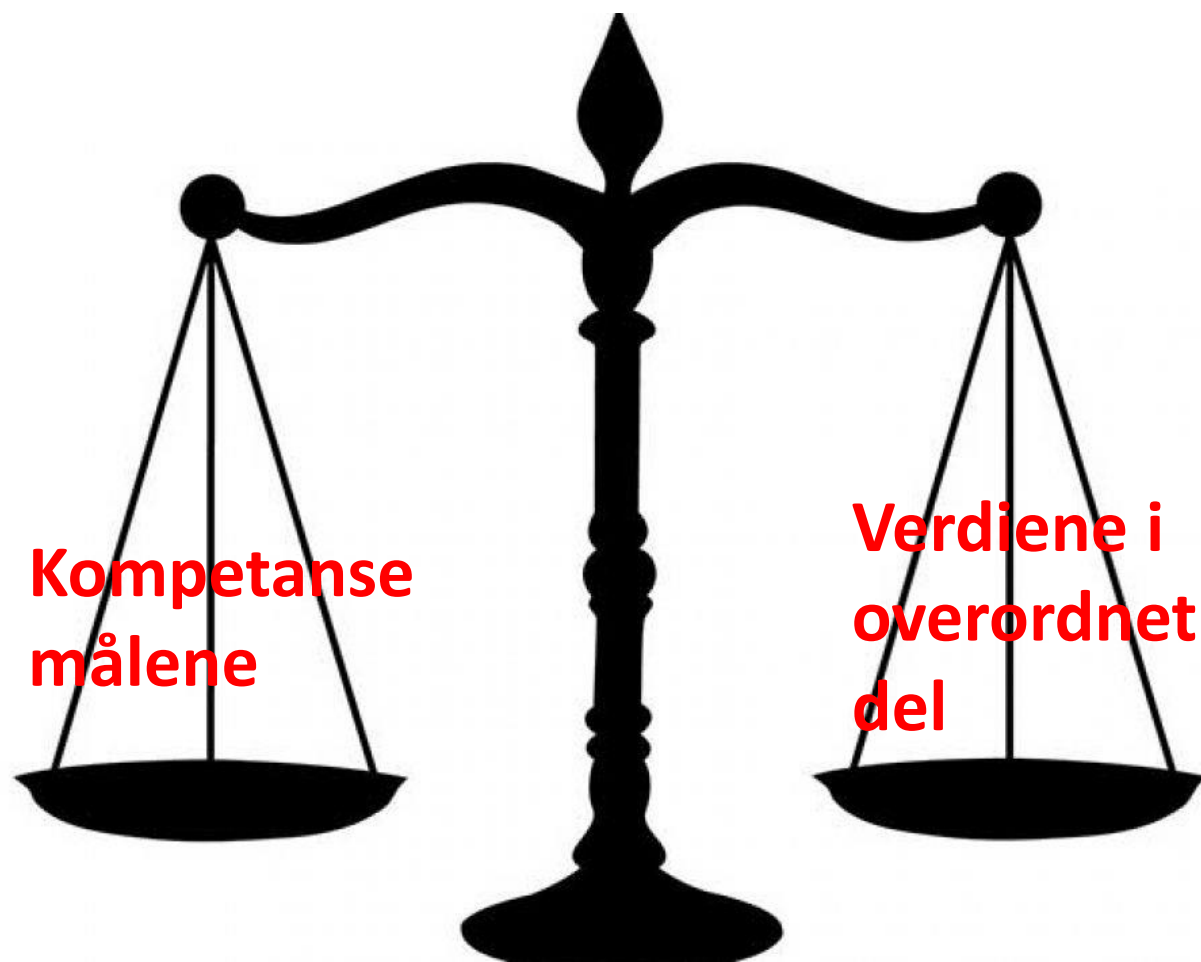
Prinsipper for skolens praksis

Hvordan skal skolen realisere verdiene i formålsparagrafen?

1. Et inkluderende læringsmiljø
2. Undervisning og tilpasset opplæring
3. Samarbeid mellom hjem og skole
4. Opplæring i lærebedrift og arbeidsliv
5. Profesjonsfelleskap og skoleutvikling

Det doble hensynet

Hjerte, hode og ryggmarg

Overordnet del – ikke et valg!

CONTRACT

Samtale 2 og 2

- Hvordan skal vi sikre at overordnet del sitter godt i hjerte, hode og ryggmarg?
  - Hva skal vi se etter?
- Hvordan sikre at skolen/ kommunen ivaretar «det doble hensynet»?

5 minutter

Gjort

- Skolestrategien
- Ressursgruppe for fagfornyelsen (januar 2018)
  - 15 lærere (1-10), ledere, utdanningsforbundet, KS, Nord Universitet, grunnskolekontoret
- Kompendium «Overordnet del» til samtlige ansatte i skolen ved skolestart 2018
- Kollektiv plan for alle 22 bodøskolene skoleårene 2018-19 og 2019 - 2020
- Tydelige forventninger – Prioritet og ALLE MED!
- Øve oss på lærende møter
- Arena for samskaping
  - Fellestider på skolene
  - Ledernetverk – rektor, leder, SFO
  - «Salten Kan»
  - Politiske verksted
  - Rektorer, FAU ledere, politiske representanter, elevrepresentanter
  - Nord Universitet

Fagfornyelse og skolestrategi – hånd i hånd

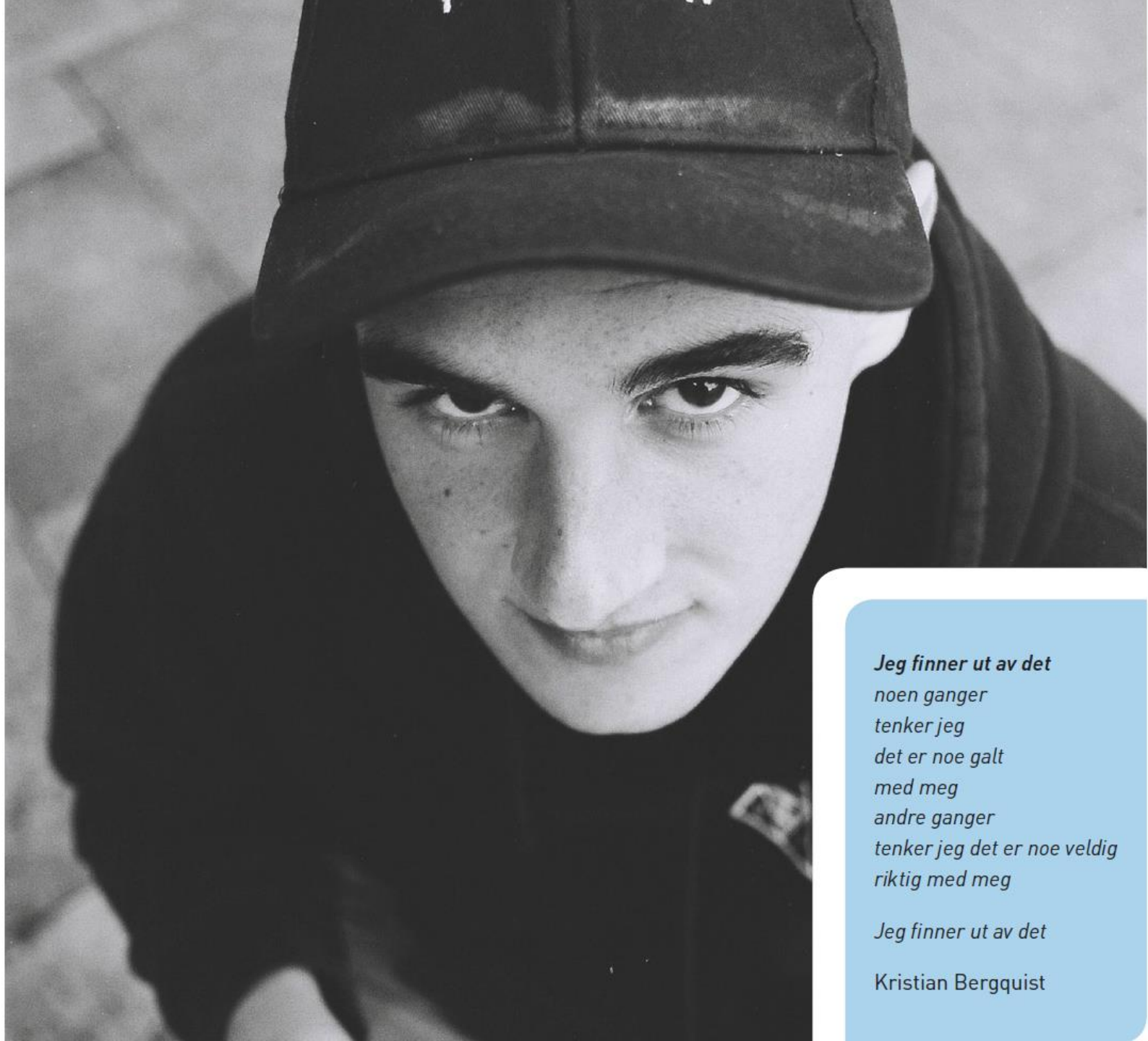
«Denne skolestrategien viser en felles retning for bodøskolen. Den er til for elever, foreldre, skolen, skoleeier – ja, hele bodøsamfunnet. Vi har alle et felles ansvar for å gi våre elever et best mulig utgangspunkt for livet»

«Elevene rustes i nuet for fremtiden gjennom opplevelse av trygghet, trivsel, mestring og læringslyst»

- Et godt samarbeid hjem – skole
- Et trygt, godt og inkluderende læringsmiljø
- Elever med god faglig kompetanse
- Profesjonelt samarbeid til elevenes beste
- En lærende skole med profesjonelle ansatte

*Jeg finner ut av det
noen ganger
tenker jeg
det er noe galt
med meg
andre ganger
tenker jeg det er noe veldig
riktig med meg*

Jeg finner ut av det

Kristian Bergquist

Formålet med opplæringen – skolens «grunnlov»

Opplæringslovens formålsparagraf lyder slik:

«Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane. Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtiding.

Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte. Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.

Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng. Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst.

Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast»

(Opplæringsloven § 1-1)

Spørsmål til refleksjon:

- Hvordan forstår jeg formålsparagrafen i opplæringsloven?
- Hva betyr den for meg?
- Hvordan merkes min forståelse av formålsparagrafen?

«Hvis vi har gode drømmer for hverandre, hvis vi vil hverandre vel – da kan mye magisk skje»

Kong Harald V, 2016

Strategi

An iceberg floating in the ocean. The tip of the iceberg, which is visible above the water, is relatively small and jagged. The much larger part of the iceberg is submerged below the water surface, representing hidden or underlying aspects of a strategy.

- Mange runder, og grundige prosesser
- «Skjulte» begrunnelser
- Stødig kunnskapsgrunnlag
- Bevisst innhold og rekkefølge

Bred involvering

- Elever
  - Grunnskolen
  - Videregående skole
- Rektorer, inspektører og plangruppene (i mange runder)
- Lærere
- Assistenter
- Miljøarbeidere
- Fagarbeidere
- Lærlinger
- Utdanningsforbundet
- Fagforbundet
- Fellesorganisasjonen
- Skolenes landsforbund
- Skolelederforbundet
- Bodø ungdomsråd
- Studenter
- Rådgivere i skolen
- Foresatte
- Næringslivet i Bodø
- Politikere
- Nord Universitet
- RKK Salten
- First Scandinavia
- Grunnskolekontoret og oppvekst- og kulturavdelingen

Arbeidsgruppe

- Grunnskolekontoret
- Siri Terese Skarvik Pettersen – Utdanningsforbundet
- Siri Strige – Skolenes landsforbund
- Sidsel Madland – Skolelederforbundet
- Wenche Høyforslett – Fagforbundet
- Nina Botn - Fellesorganisasjonen

Lært & Lurt

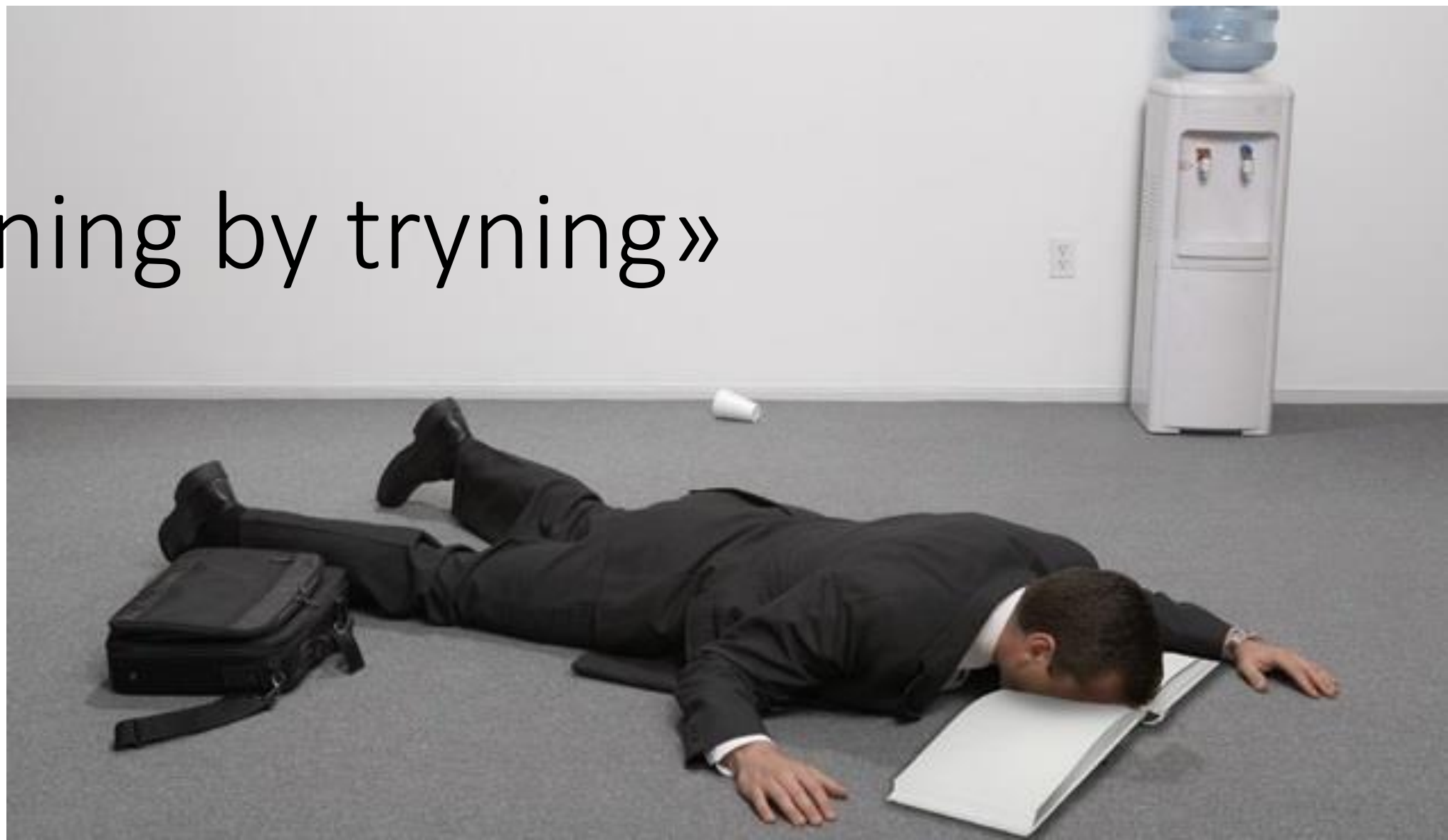

Å utviklingsarbeide..

En ferdighet som må øves på!

«Learning by tryning»

1) Kommunale grep: Medansvar, samskaping og involvering

- Forankring og fortøyning – mange og mye vil ha plass i den tiden vi har
- Overordnet del og skolestrategi 2018-2023
- Ressursgruppe for fagfornyelsen
- Sentral prosess – grunnskolekontoret har tatt ansvaret– alle med. Skolene er glade for denne drahjelpa (men jobben må de gjøre selv!)
- Jevnlig evaluering av prosess – synliggjøring av involvering
  - Lytte GODT til innspill som kommer – ta hensyn til innspill
- Utfordre på medansvar
- Nord Universitet –utviklings, og samskapingspartner
- Udir – gode ressurser
- Involvering, involvering og involvering!
  - Ta oss tid til mange «runder»

SFO

- «Dissekerer» overordnet del
  - Kapittel for kapittel
  - Leser, reflekterer og knytter innholdet opp mot egen praksis og rammeplan
  - Lærende møter med stram styring

Hvordan skal overordnet del komme til uttrykk i SFO?

Summeoppgave 3 og 3

Noen minutter

2) Kommunale grep: Struktur og system

- DKOM
- Klare forventninger – fellestider skole og SFO
- Tett oppfølging
  - Etterspørre - evaluere
  - «Antenner» Lytte godt!
- «Vi har de rammene vi har»
- Møte skolene der de er!
- Tillit til prosess - modning

3) Langsiktig plan med kvalitet

- Viktig med en god plan over arbeidet
  - Hva, hvordan, hvorfor, hvor mye, hvem og når
- Strekk i laget – tilpasset opplæring
  - Noen ganger må det spesialundervisning til
- Skape og vise sammenhenger i alt det vi gjør – «Alt» henger sammen
  - Fugleperspektiv
- TTT - Tålmodig Trykk over Tid

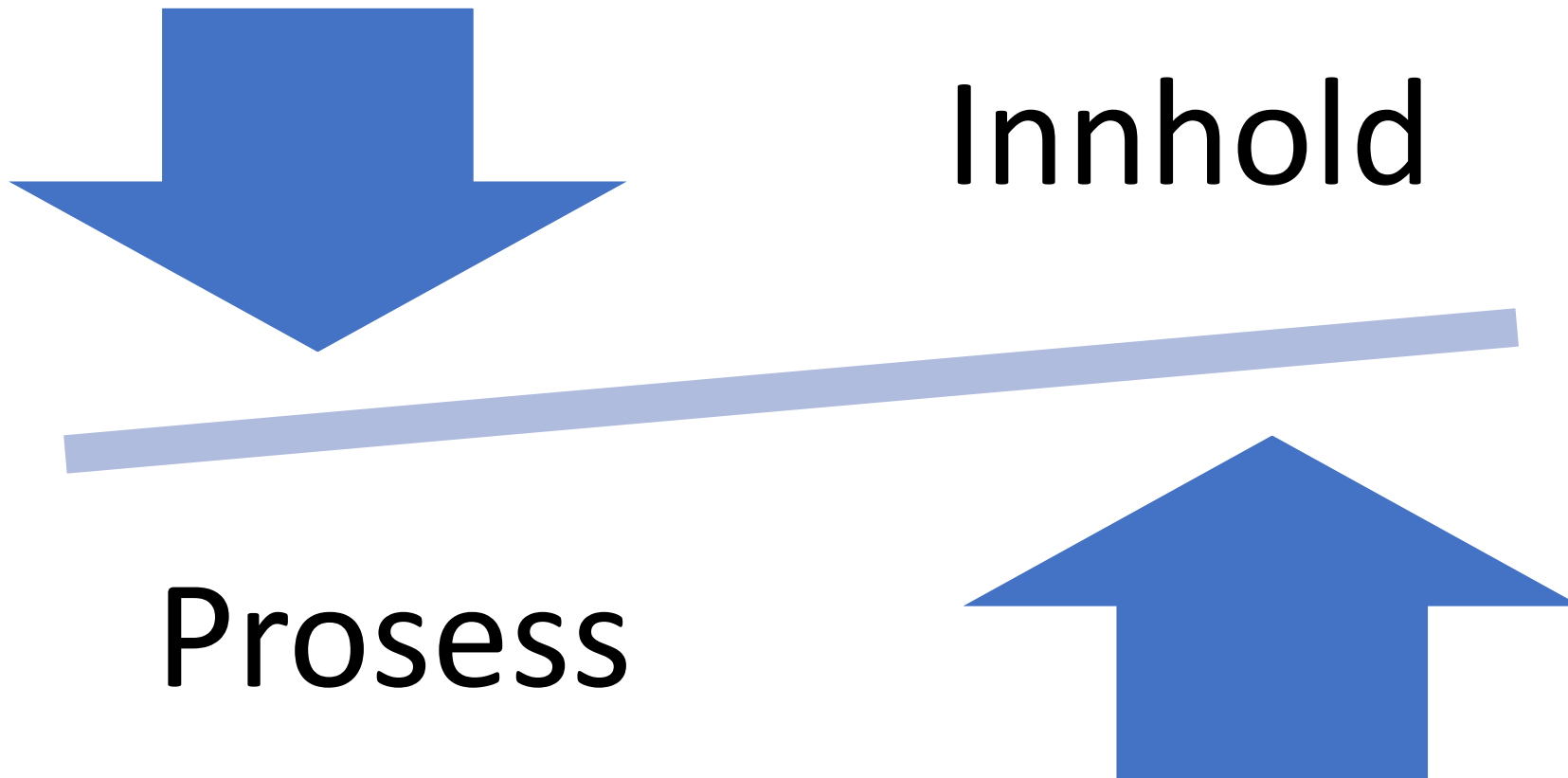
September og oktober 2018 - Skolens fellestid	November, desember 2018 og januar 2019 - Skolens fellestid	Februar, mars, april og mai 2019 - Skolens fellestid	Juni 2019
<p>Overordnet del, formålsparagraf og prosess</p> <p>1) Hva vet vi allerede?</p> <p>2) Formålsparagraf</p> <p>3) Prosessen sentralt og lokalt</p> <p>4) Innspill til prosess lokalt</p>	<p>Overordnet del:</p> <p>Del1) Opplæringens verdigrunnlag</p> <p>Del 2) Prinsipper for læring, utvikling og danning</p> <p>Del 3) Prinsipper for skolens praksis</p> <p>SFO – egen plan</p> <p>Planlegges, skapes og jobbes frem sammen med skolens ledelse, herunder plangruppen (og alle dere)</p>	<p>Skolestrategi:</p> <p>1) Et godt samarbeid hjem – skole</p> <p>2) Et trygt, godt og inkluderende læringsmiljø</p> <p>3) Elever med god faglig kompetanse</p> <p>4) Profesjonelt samarbeid til elevenes beste</p> <p>5) En lærende skole med profesjonelle ansatte</p> <p>SFO – egen plan</p> <p>Planlegges, skapes og jobbes frem sammen med skolens ledelse, herunder plangruppen (og alle dere)</p>	<p>Refleksjonsnotat</p> <p>Skolen leverer inn refleksjonsnotat basert på refleksjoner individuelt og i team. Plangruppen sammenstiller innspillene på vegne av sine team.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viktigste i OD - Hva bekrefter praksis? - Hva utfordrer praksis? - Hvordan skal elevene merke fornyelsen i OD?

4) Lærende møter og nettverk

- ALLTID! (nesten)
- Prinsippene for lærende møter:
  - Møteledelse
  - Prosessmetoder
  - Stram tidsstyring
- Fornye oss – variere - relevans
- «Bank» av prosessmetoder på Teams tilgjengelig for skoleledere

Begrepene prosess og innhold

Det er alltid en prosess!

Prosess er måten vi gjør ting på, så det er alltid en prosess. Valget står ikke mellom mye eller litt prosess –men mellom tilfeldig eller gjennomtenkt prosess.

Proessen skal alltid understøtte innholdet!

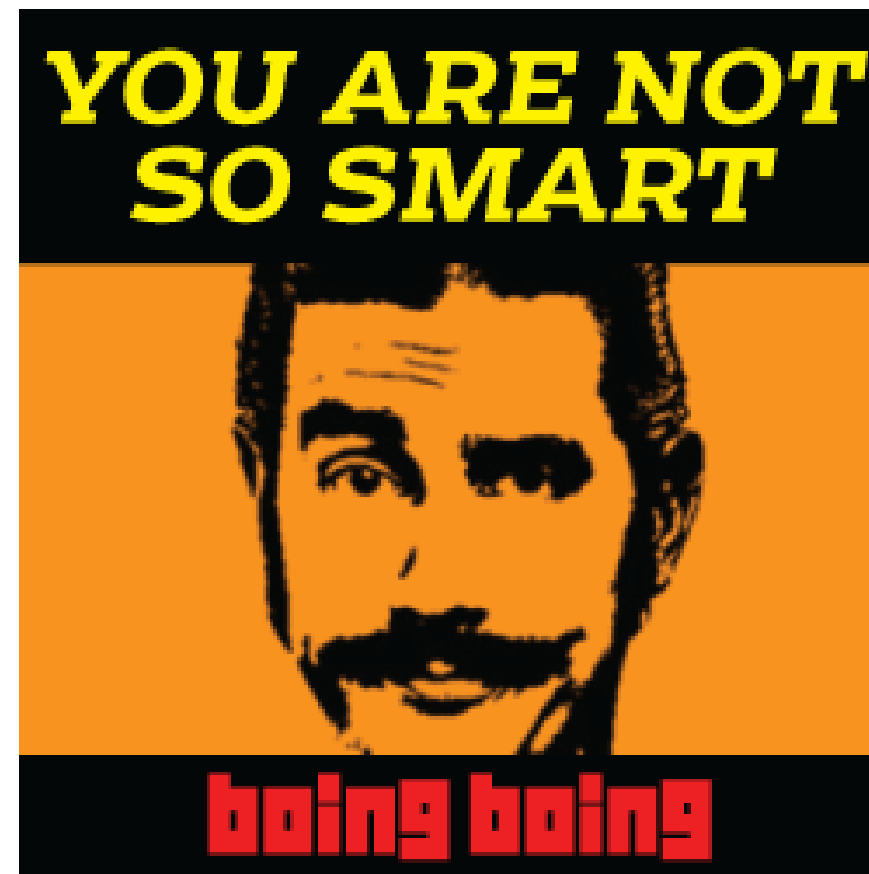
Valg av prosess skal være styrt av hvilket formål/hensikt man ønsker å oppnå

Fellestiden

«Det dukker alltid opp noe..»

Ikke så lurt...

- Gå for raskt frem – MEN det må være fremgang!
  - Fokus på prosess og prestasjon
- «Vente på Udir». Ta grep om prosessen selv – bodøskolen kjenner bodøskolen best.
- Tenke at dette bare er en fornyelse av fagene!

Fagfornyelsen er MER enn fornyelse av fag..

- Fagfornyelse betyr også fornyelse av **struktur, innhold og metode.**

Vi må tørre å bryte ned noe kjent og trygt, og forholde oss til de rammebetingelsene vi har i dag.

«Faren med alt dette nye, er at det bare leses oppå eksisterende strukturer, uten at det fører med seg reelle endringer»

- Dagsavisen 29. mai 2019, Erlend Kobro

Hvilke rammebetingelser har vi i dag?

Snu dere til hverandre og snakk sammen 4 og 4

Ca. 5 minutter

Oppsummering

- Medansvar, samskaping og involvering
- Struktur og system
- Langsiktig plan med kvalitet
- Lærende møter og nettverk
- Sammenheng og rød tråd
- Fagfornyelsen er MER enn fornyelse av fagene

Veien videre

Felles ansvar – men ulike roller

Fagfornyelsen er ikke et prosjekt. Den er en fornyelse!

Fornyelsen blir ikke bedre enn det hver enkelt av oss er med og bidrar til!

A photograph showing a person from behind, wearing a bright yellow t-shirt and dark pants, standing on a rocky ledge. They are pointing their right hand towards the words 'FELLES ANSVAR' which are painted in large, bold, red capital letters on a light-colored, textured wall. The scene is dimly lit, with the person and the wall being the primary light sources.

- Fagfornyelsen er tema på «ALT» vi gjør
  - Ledernetverk, fellestid i skole og SFO og teamtid (forventning til 2 pr. måned = STRUKTUR)
- Kommunal plan
- Tett oppfølging av hver enkelt skole
  - Refleksjonsmøter med skolenes plangrupper i september og oktober
    - Refleksjonsnotat (levert i juni)
    - Ressursgruppen for fagfornyelsen
  - Beslutte og konkludere (ikke bare reflektere)
  - November – møter med skolens ledelse sammen med Nord universitet
    - Hva er veien videre for egen skole?
    - Problemstilling
- Elever
- Foreldre!

Kompetansepakkene udir

- Kommunal plan
- God tid
  - Hva er vi og jeg god på?
  - Hva trenger vi og jeg og utvikle?

	Tema på rektor og ledermøter, rektornettverk, rektorplangruppe, plangrupperesamling – planlegging, evaluering, erfaringsdeling og refleksjon						
	Mars – juni 2019 3 fellestider	August 2019	Sept. og okt. 2019 2 – 3 fellestider/ <u>teamtid</u>	November 2019 2 fellestider/ <u>teamtid</u>	Desember 2020 1 fellestid/ <u>teamtid</u>	Januar – juni 2020 2 fellestider/ <u>teamtid i mød</u>	Skoleåret 2020 - 2021
Nasjonale Prosesser			Vurderinger og foreløpige anbefalinger fra eksamensgruppa (Tema på ungdomstrinns nettverk 18.sept)	Ca. 1. november: Fagplanene vedtas av kunnskapsdepartementet. Ca. 15. november: Kompetansepakker er klare 11. nov: Digital visning presenteres		Januar Forslag til nye eksamensformer	1 – 9 trinn tar de nye læreplanene i bruk
<u>fellestid/teamtid/plangruppe</u>	Høring 1) Innledning 2) Høring runde 1 3) Høring runde 2 Workshop 5. juni Huldra Sølvsuper -alle fag representert -alle skoler representert		Oppfølging og etterarbeid læreplanforståelse 29. august i fellestider. Refleksjonsmøter med skolens plangrupper sammen med ressursgruppen <u>ih</u> t egen plan. Hvor er vi – hvor skal vi? Prioriteringer – dybdelæring overordnet del Skolene lager problemstillinger de skal jobbe med i fellestid i november	Høyttenkingsmøter med skolens ledelse sammen med Nord Universitet – om problemstilling fra overordnet del Arbeid i lærende møter på skolene om problemstilling som «blir bestemt» i plangruppene, basert på refleksjonsnotatene og refleksjonsmøtene	Bli kjent med den digitale visningen av læreplanverket med integrerte støtteressurser som er klar i november.	Lærende møter med ulike tema – Begrep (hvilke?), fagplaner, fornyelsen av kultur, struktur, innhold, organisering? Kompetansemål Tverrfaglige tema Hjelp og støtte fra ressursgruppen Avstemmes og avklares på rektor- og ledermøter	Fagnettverk og andre lærende nettverk og møter på tvers av skolene Kommunal fellestid hver/annenhver <u>mød</u> ? Tirsdag 1330 – 1530?
<u>Konferanser/ møter/ Work-shop/ Div</u>	Refleksjonsnotat - før sommeren 1) Individuelt 2) Team 3) Plangruppe	Skoledagen i Stormen 13. august - Plan for 2019 – 2020 Hvor var vi, hvor er vi og hvor skal vi? V/ Siri Læreplanforståelse 29. August 17.00 – 20.00 v/ Inger Sofie B. Hurlen Stormen Forberedelse og etterarbeid	Involvering av foreldre og elever Presentasjon som kan brukes på foreldremøter (ressursgruppen) Klar ca. 5 september	14. november: <u>Work-shop</u> Tema: Den digitale visningen, kompetansepakkene, dybdelæring, kompetanse Elevkonferanse med alle elevrådene. Tema: Elevmedvirkning- og ansvar	Den digitale visningen blir presentert på <u>work-shop</u> 14. november. Forberedelses oppgave knyttet til «hvordan presentere dette for eget personale», sendes ut i forkant. Ledermøtet: Ledelse av den digitale fagfornyelsen v/ Rikt	<u>Work-shop</u> – eksamensformer? SFO kunstutstillingen 2020: Lage en fortelling av formålsparagrafen	Gjennomføres på skolene etter en tydelig kommunal plan og <u>med ansvarfordeling</u> tema, innhold og struktur Samarbeid med Nord og fagseksjonene

«Sannhetens øyeblikk»

Hvordan skal elevene merke fagfornyelsen?
Ikke bare merke, men:

«Elevene skal erfare at de blir lyttet til i skolehverdagen, at de har reell innflytelse, og at de kan påvirke det som angår dem».

Dette kan være en klok inngang til mer forståelse og fordypning, og det verdiløftet som fagfornyelsen skal bli. Vi må ikke gi oss før fagfornyelsen merkes i klasserommet. Det er i møtet med eleven fagfornyelsen realiseres. Dette er sannhetens øyeblikk!

Hvordan ser skolen ut om 5 år?

Summeoppgave 3 og 3

Noen minutter

Alternativt vitnemål?

- basert på 24 signaturstyrker hos mennesker

Visdom og kunnskap

- Nysgjerrighet
- Kjærlighet til kunnskap
- Dømmekraft
- Oppfinnsomhet
- Sosial intelligens
- Perspektiv

Mot

- Tapperhet
- Utholdenhet
- Integritet

Medmenneskelighet og kjærlighet

- Vennlighet
- Kjærlighet

Rettferdighet

- Samfunnsengasjement
- Rettskaffenhet
- Lederegenskaper

Måtehold

- Selvbeherskelse
- Forsiktighet
- Ydmykhet

Transcendens

- Skjønnhetssans
- Takknemlighet
- Håp
- Åndelighet
- Tilgivelse
- Humor
- Livsglede

Oppsummering... litt til!

- Medansvar, samskaping og involvering
- Struktur og system
- Langsiktig plan med kvalitet
- Lærende møter og nettverk
- Sammenheng og rød tråd

- Valg!
- Tydelige forventninger
- Hardt og mye arbeid!
- Møteledelse (øvelse)
- Tåle «learning by trying» av og til
- Gode relasjoner
- Anerkjennelse
- Feire fremgang!

“How expensive would it be to just skip practice and get right to perfect?”

«Learning by kaving»

Modige lærere som tør å prøve, «feile» og tenke nytt

Modige ledere som gir rom for prøving, «feiling» og nytenkning

God involvering av elever og foreldre i prosessen.

Det gjør ikke noe
om man bøyer en spiker eller to.
Det blir hytte likevel.

- Kra! Hvis det blir skjevt, så blir det ikke riktig!
- Det er mer enn en måte å gjøre ting riktig på.
- Det er det slett ikke! ropte Kråka. - Riktig er riktig og skjevt er skjevt.
Planken var nesten av, men det var vanskelig å sage det siste stykket.
Da sparket Mamma Mø forsiktig til med beinet. Planken gikk av så lett som bare det.
- Ja! ropte Mamma Mø. - Jeg greide å sage den av!

Lytteoppgave:

- 1) Hva la du spesielt merke til i praksiseksemplet?
- 2) Hva blir ditt neste steg i arbeidet med fagfornyelsen i egen skole/kommune?
- 3) Snakk sammen 3 og 3 om det dere har notert ned.

Takk for oss!

Tore.Tverbakk@bodo.kommune.no

Heidi.einarson@bodo.kommune.no